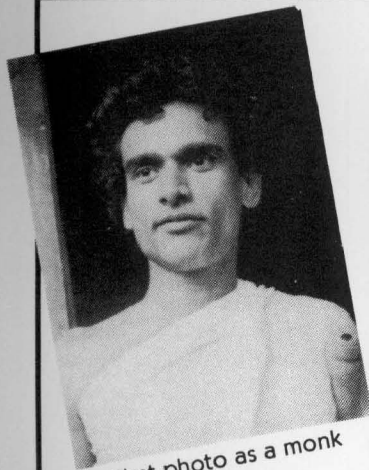

Mahavira Swami Murti Pratishtha Mahotsav **Columbia, South Carolina**

May 9-10, 1997

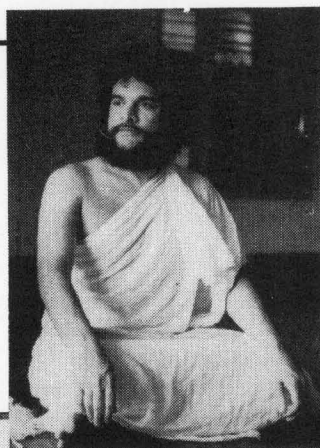

First photo as a monk

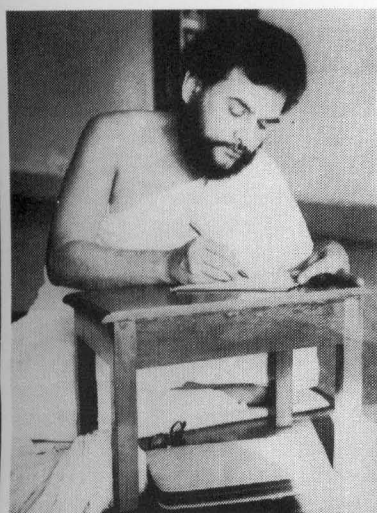

Five years in silence

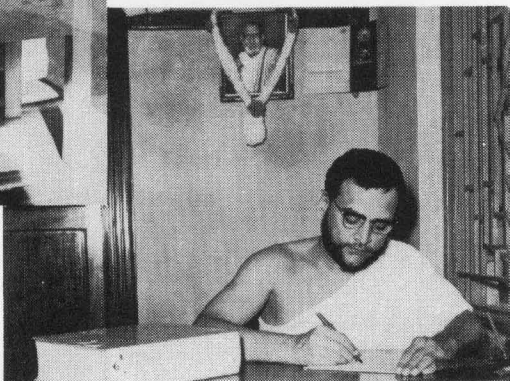

1960s India
Public Lectures

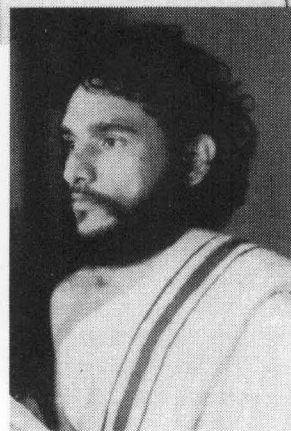
75!

1950s
Writing books

Pioneer visit
to USA
∞
Harvard
Divinity
October 1971

Gurudev's birthplace - 1922
'Takhat Gadh' near Jodhpur
Presently 'Upashraya'

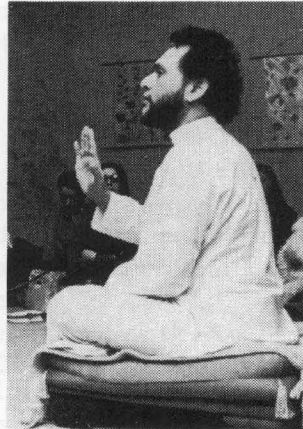

First visit to Kenya 1971
and 26 years later - February 1997

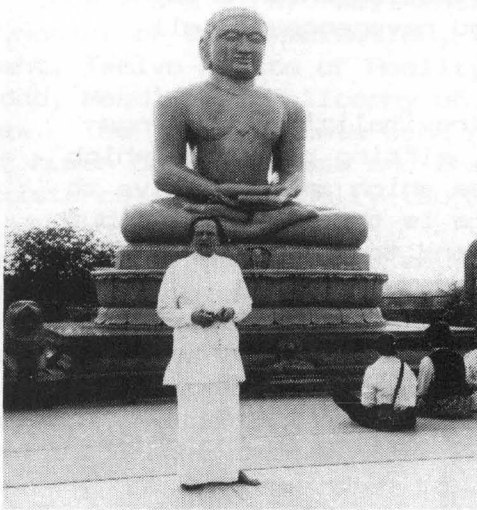
1980s USA

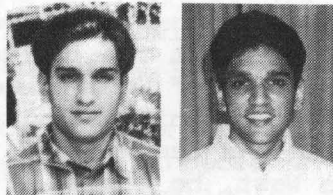
1970s USA

Pilgrimage in
India with
Westerners

Gurudev and Pramoda
1996 St. Paul-Minneapolis
25th anniversary celebration

Sons Rajeev and Darshan

Lighting a candle during
birthday celebration 1995

A Man with a Vision

A BIOGRAPHY of CHITRABHANU

by Clare Rosenfield

BOOK REVIEW

By Jyoti • Marianne Carrera

INNER GROWING

How do you write a biography about someone who is still living and you know the final chapters have still to be written? Well, Clare Rosenfield has done this about Gurudev Shree Chitrabhanu. She took on an almost impossible task and tackled it with love.

Clare begins with Chitrabhanu's childhood, takes us through the early years of this great man, and then the book begins to gain strength and momentum as the principal character grows in age. This biography is more a statement of the man's philosophy. As each chapter unfolds, the everyday activities, concerns and events in the life of this man show us how he had led himself to a growing conviction of the Higher Self in his own newly-experienced philosophy.

There was much pain in his early years, identical to our growing pains, but always he understood and resolved his growing experiences and convictions. It seems that his early responsibilities were the very reason for his need to search, and through this he has become the individual we know him to be today.

The unfolding of the individual into the loving person and into the full conviction of his philosophy develops effectively throughout the book. This is a chronicle of an individual's search for freedom from unresolved questions and a search for truth and understanding. His path was strewn with challenges, as is ours.

This book is an inspiration and a guide to all of us who know this man and who also have encountered similar uncertainties. With vicarious reading about his experiences, we realize that we are a soul also of greater enlightenment.

Throughout Chitrabhanuji's early training, there was the examining of the Jain philosophy of controlling one's inner enemies: anger, greed, ego/pride, and attachment. So, as he continues on his path toward his own self-realization, he manifests a quality of robust spirituality, not just compliance with spiritual customs but also with bravery to relinquish traditions when the need is required. It became obvious that the teaching no longer was a rote lesson to be followed, but rather an integral part of his individual life. Expansion of the integral center brought the awareness of the need to marry the East with the West. Those who know this man and this philosophy have greatly benefited from the fruits of his expansion.

This book is extremely well done and is, in our search for truth, an inspiration to all who read it.

JAIN MEDITATION INTERNATIONAL CENTER

A non-profit educational organization

Founded by Poojya Gurudev Shree Chitrabhanuji

401 EAST 86TH STREET # 20A, NEW YORK 10028 212 534-6090

GURUDEV SHREE CHITRABHANU: A Man With A Vision

At the age of 20, **Gurudev Shree Chitrabhanu** became a **Jain monk** because he longed to understand the meaning of life. During his 29 years as a monk, he observed silence to purify speech, meditated to illumine mind in peace, studied to experience the divine within and ultimately self-realization which brought a profound sense of loving compassion and reverence for all living beings.

Throughout his life, Gurudev has been revitalizing teachings handed down for more than 5,000 years, sifting out those which seem irrelevant and building upon those which are conducive to continued growth. He explains, "Change is the law of life but out of a false sense of security, we tend to reject change."

After becoming one of the **spiritual leaders** of India's ten million Jains, Gurudev founded the **Divine Knowledge Society** which provides services, including medical assistance, food and meals to the suffering in drought areas, financial aid to education, publication of books, and counseling in the philosophy of reverence for all life.

Gurudev was the **first Jain Master to visit the West**. As an authority on Eastern philosophies, he was invited as a keynote speaker on Jainism at the Second Summit Conference in **Geneva** in 1970. In 1971 he came to the United States at the invitation of the **Harvard Divinity School and Temple of Understanding**, again as a keynote speaker on Jainism, for the Third Spiritual Summit Conference. Since then, to pioneer the teaching of Ahimsa and Relativity of Thinking in the West, he speaks often at **The United Nations**, many colleges and universities, including Yale, Princeton and Cornell. In addition to leading innumerable retreats and seminars, he is working with church groups, drug addiction centers and New Age institutions. Gurudev also works closely with global-minded organizations: He was the first to speak on **Ahimsa** (non-violence) at The United Nations and was founder-president of World Fellowship of Religions in America.

Gurudev's spiritual spouse is **Premoda** who has been helping him with his calling and who writes books, teaches mantras, and spreads the feeling of reverence for life through publications and classes.

Gurudev spends Spring, Summer and part of Fall in the **United States** and Canada, and the rest of the year in **other countries**. He is presently the spiritual adviser to the Jain Meditation International Center in New York City, and to other meditation centers in North America, Africa and India, including the Jain International Meditation Center in Bombay.

Through his actions and words, Gurudev seeks to **fuse East and West**, meditation and action, love and knowledge, philosophy and life. Well-known among his books are **The Dynamics of Jain Meditation**, **The Psychology of Enlightenment**, **Twelve Facets of Reality** (all three published by Dodd, Mead), and **Philosophy of Soul and Matter**, to name a few. The **Twelve Facets** book reveals the inherent quality of human consciousness and the ever-changing elements of existence, as originally taught only to aspirants in India.

As a **teacher**, Gurudev is an example to his students. His presence is an affirmation of oneness with all life, joy, creativity, love, wisdom, action and light. Furthermore, he encourages students "to become strong enough in body, mind and soul to take charge of their own spiritual journey." He motivates students out of inertia and complacency, and encourages them to seek the highest and best in themselves. He inspires them to use their energies for self-realization and for the benefit of all. **The New York Times** in 1973 wrote, "Chitrabhanu firmly believes that basically all humans are good and that all religions are the same in their ultimate goals. He is no evangelist seeking to convert followers to Jainism."

While meditating on the ocean shore of San Diego in 1981, he experienced the pinnacle of enlightened consciousness which led to a transformation of the self to live uninterruptedly in the presence of his Divine Self and which in turn is enhancing his present global mission of Reverence for All Life.

ACKNOWLEDGEMENTS

We would like to thank the Hindu Temple and Cultural Center of South Carolina for providing the opportunity to celebrate the auspicious occasion of *MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV* in Columbia.

We would like to thank Gurudev Chitrabhanuji for being present at this event. There are many people who worked very hard to make this event successful and it is impossible to name each one individually. It has been a total *JAIN SAMAYAK GROUP* effort. We would like to thank *Jitendra Mehta* and *Manoj Batavia* for advertisement and all advertisers who have supported us in many ways. We would like to thank *Praful Raval* for donating stainless steel plate for Abhishek.

My special thanks to *Bavishi* family, *Surendra Jain* and *Saguna Batavia* who inspired me to make this a successful event.

We would like to thank all the local attendees & attendees from Atlanta, Augusta, Charlotte, Greenville, Spartanburg, Reliegh and other various Jain sanghs for coming to this special event.

Finally we would like to thank *Arun Jain & Ashok Khodabhai* who worked so hard to complete this souvenir on time.

The views expressed in this souvenir do not necessarily reflect the views of the Jain Samayik Group.

**ON BEHALF OF THE JAIN SAMAYIK GROUP OF
COLUMBIA SC.**

JAI JINENDRA

Haresh Mehta.

JAIN MEDITATION INTERNATIONAL CENTER

A non-profit educational organization

Founded by Poojya Gurudev Shree Chitrabhanuji

401 EAST 86TH STREET # 20A, NEW YORK 10028 212 534-6090

March 25, 1997

**The President, The Directors, and The Members
of The Hindu-Jain Temple of Columbia, SC**

My dear Shri Hareshbhai Mehta,

I am happy to get the news from you about the celebration of Pratishtha Mahot at the Hindu-Jain Temple. This is a very blessed and auspicious occasion in the history of Columbia, South Carolina. It is a great event in which various religious people come together to build a temple of unity to experience divinity in diversity.

A temple is a place where mankind experiences harmony of head, heart and hand to liberate oneself from the tyrannies of materialism and to find the freedom from within and without. This edifice will be a Temple of Parliament of Gods, with people from all walks of life participating and experiencing the presence of divine light. I am sure that this forum will unite people of various paths as flowers of humanity to create a garland of unity.

The devotees must remember the sanctity of this Temple and enter with music of love, peace and reverence. As people discard their shoes before entering a temple, in the same way let everyone discard one's ego, pride and sectarian fanaticism, particularly in the temple and generally in everyday life.

My hearty blessings be in the hearts of all who enter this temple and in the hearts of all who can make a difference in the world by spreading peace and harmony through non-violence.

Love and Blessings,

Chitrabhanu

MAHAVIRA SWAMI MURTI PRATISTHA MAHOTSAV

PROGRAM:

Friday May 9, 1997

07:30 PM - 08: 00 PM *Jin Dharsan & Welcome*
08:00 PM - 10:00 PM *Bhavna, Spiritual Lecture by Gurudev Shree Chitrabhanuji*
10:00 PM - *Aarti & Mangal Divo*

Saturday May 10, 1997

09:00 AM - 12:39 PM *Snatra Puja by Nitin Shah, Hemlata Mehta & Asmita Shah*
Adhar Abhishek & Discourses by Gurudev Shree Chitrabhanuji
12:39 PM - 01:00 PM *Murti Sthapana*
01:00 PM - 02:00 PM *Astha Prakari Puja, 108 Aarti, Mangal Divo, ShatiKalash and*
Chaitya-Vandan
02:00 PM - *Swamivatsalya*

List Of Various Ceremonies During PRATISTHA MAHOTSAV

1. Shukan	12. 1 st Abhishek	23. 12 th Abhishek	34. Dhoop Pooja
2. Jain Flag	13. 2 nd Abhishek	24. 13 th Abhishek	35. Deepak Pooja
3. Nishan Danka	14. 3 rd Abhishek	25. 14 th Abhishek	36. Akshat Pooja
4. Dharawali	15. 4 th Abhishek	26. 15 th Abhishek	37. Naiveda Pooja
5. Chamar	16. 5 th Abhishek	27. 16 th Abhishek	38. Fruit Pooja
6. Procession	17. 6 th Abhishek	28. 17 th Abhishek	39. AArati
7. Kumbha	18. 7 th Abhishek	29. 18 th Abhishek	40. Mangal Devo
8. Welcome God	19. 8 th Abhishek	30. Pratishtha	41. Shanti Kalash
9. 5 Metals	20. 9 th Abhishek	31. Jaal Pooja	
10. Sthapana	21. 10 th Abhishek	32. Chandan Pooja	
11. Kesar Chandlo	22. 11 th Abhishek	33. Pushpa Pooja	

JAIN SAMAYIK GROUP OF COLUMBIA SC

HISTORICAL BACKGROUND

SURENDRA JAIN

HARESH MEHTA

There were about Nine jain families in Columbia S.C.. We had a MAHAVIR SWAMI BHAGWAN'S pratimaji for five years, but eagerly waiting for an auspicious occasion to do Murti Pratishtha. Finally Fifteen(15) jain families have been very spiritually active during last eight months with monthly samayik at Hindu Temple & Cultural Center. All children and adult take part in Samayik and then discuss about sutras and scriptures and jain philosophy. In April Jain Samayik group held Mahavir Janma Kalyanak celebration. We celebrate Paryushana Parva with various activities including Bhavana, swapna Darshan, and Samvatsari Pratikraman concluded with a group Kshamapana (forgiveness).

The primary aims of the group is to provide an opportunity to learn more about jainism as well as to pass on the religious and cultural values to our children.

Now finally time has come to celebrate an auspicious occasion of MAHAVIRA SWAMI MURTI PRATISHTHA WITH TWO DAYS ACTIVITIES ON May 09-10, 1997 at the H.T.C.C. by Gurudev Chitrabhanuji. This special event will be concluded with Bhavna, Spiritual Lectures, Snatra puja, Adhar Abhishek, Aarti, Mangal Divo, Shanti Kalash, Chaitya Vandan and a swamivatsal lunch. This occasion is attributed to the dedication, enthusiasm and hard work of the entire Jain Samayik Group families.

*****

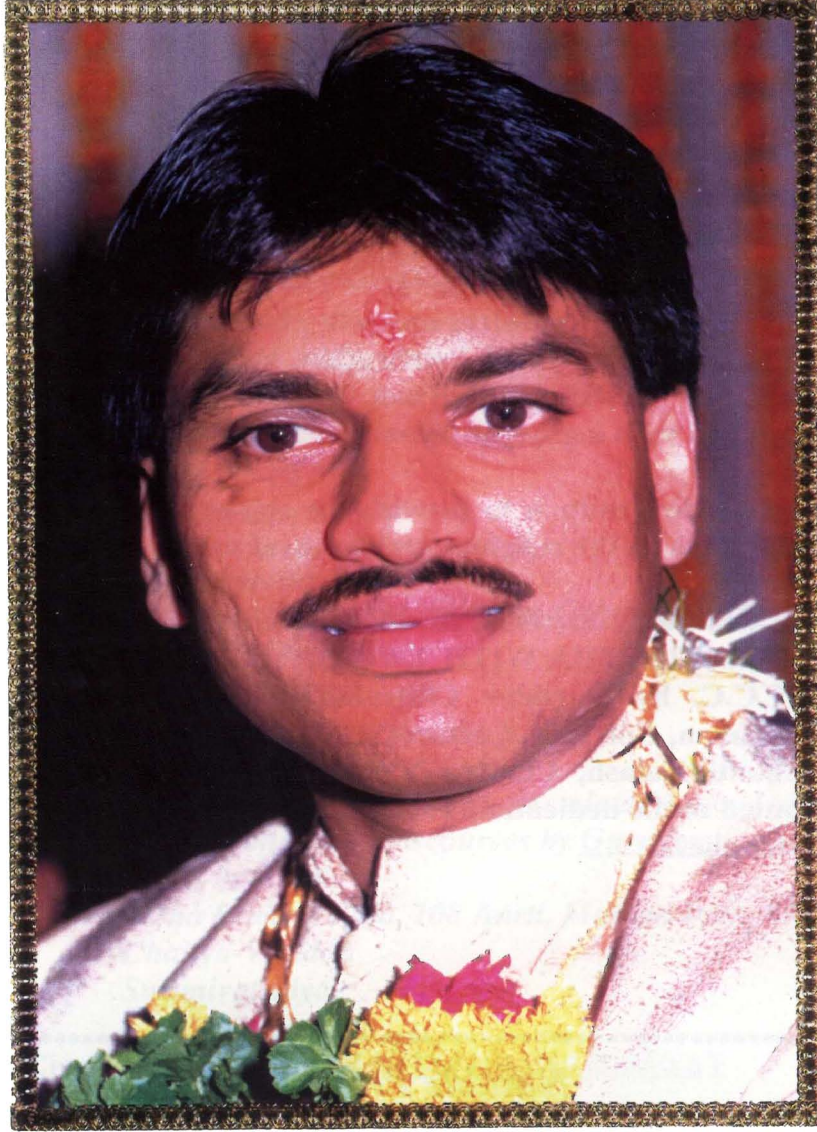
Notable Phrases

- *Worshipping GOD makes no one weak. The power of worldly element keeps no one holy*
- *Silence is like Mathematics. It makes a man perfect. Religion is like music. It makes a man harmonious.*
- *science says life should be well set. Religion says mind should be well set.*
- *If man wants freedom, then why keep birds and animals in cages.*
- *Meat eaters are like walking graves of slaughtered animals.*
- *There is no one who kills a sparrow or anything smaller, without its deserving it, but God will question him about it.*

*****

શ્રદ્ધાંજલિ - અર્પણ

In The Loving Memory Of

અહીં ! શબ્દ
વચ્ચે છે શું ?
શૂન્યનું મૂક
સર્જન;

ભર્યું જે મોનમાં
તેને વાણીથી
હોય તર્પણ!

Late Shri Kartik Dinesh Bavishi

Born: October 7, 1966

Died: April 6, 1997

સર્વો - પુલ્લ - કયાણંકમ્, અહુરવાંતિ સંસારે
અવરાલેષુ - ગુણેશુચ, તિમિતમિત્તં પરો હોઈ.
સંસારમાં સર્વે જીવો પોતે બોદેલા શુભાશુભ કર્મના ઉદયાનુસારે
અનુકૂળ લેમજ પ્રતિકૂળ સંયોગો પ્રાપ્ત કરે છે, તેમાં ઉપકારી લેમજ
અપકારી જીવોનો પણ યોગ પુણ્ય-પાપ કર્મોને ભોગવવા સ્વરૂપે
પ્રાપ્ત થતો હોય છે. આ સત્યમાં શ્રદ્ધાથી શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ...

Shri Kartik Dinesh Bavishi

(October 7, 1966 - April 6, 1997)

Kartik Dinesh Bavishi was born in Bombay, India on Oct. 7, 1966 to Dinesh Vrajlal Bavishi and Jyotsna Dinesh Bavishi. He was married to Dimple Jitendra Dodhia on the 13th of April, 1995.

Kartik received his degree from North American Institution of Aviation at Conway, South Carolina. He pursued his career through Bell Aviation under Don Bell's guidance, who was not only his boss, but a dear friend too. Kartik achieved a great deal and had reached at his peak of his career. He's inspiration for flying was immensful and showed his abilities through instructing other ambitious future pilots.

He was a compassionate person and ready to help people when in need. He leaves behind his family who are his loved ones, Ba, wife, father, mother, uncles, aunts, sister, brother and friends. Kartik will always be in our hearts.

U.S. Department
of Transportation
Federal Aviation
Administration

MYRTLE BEACH ATCT/TRACON
2558 AVENUE E
MYRTLE BEACH, SC 29577

December 28, 1993

Mr. Kartik Babisha
270 Ambling Circle
Columbia, South Carolina 29210

Dear Mr. Babisha

I would like to take this opportunity to extend my sincere thanks and appreciation for the superb assistance you provided on Tuesday, December 14, 1993, when a single engine aircraft lost his navigation aid and was unable to talk with the controller.

The time you took out of your busy flight schedule to help with radio communications between the controller and the pilot demonstrates how committed you are to the safety of flight and your fellow pilots. Without your assistance, this situation could have ended with unfavorable results. Instead, through your efforts, the pilot was able to successfully navigate his aircraft safely to the Conway airport.

Again, thanks for your patience, understanding and the support you gave during this stressful situation.

Edward G. Wiseman, Jr.
Air Traffic Manager
Myrtle Beach ATCT/TRACON

Edward Warren: First American Aloft

NAMOKAR MAÑTRA (Long version)

(OM)* NAMO ARIHAÑTĀNAM.

(I bow to those souls who have conquered their 'inner enemies' so that I may conquer my own; our inner enemies being *anger, greed, ego* and *deceit*.)

(OM) NAMO SIDDHANAM.

(I bow to those souls who have attained perfection.)

(OM) NAMO ĀIRIYĀNAM.

(I bow to those souls who practiced before teaching.)

(OM) NAMO UVAJJHAYĀNAM.

(I bow to those souls who have experienced the Truth.)

NAMO LOE SAVVA SĀHUNAM.

(I bow to all the saints everywhere who walk the spiritual path.)

ESO PAÑCA NAMOKĀRO.

(These five benedictions,

SAVVA PĀVA PANĀSANO.

will keep all harm from us.

MAÑGALĀNAM CA SAVVESIM.

These are the most blessed

PADHAMAM HAVAI MANGALAM.

of all benedictions.

*With some versions 'Om' is recited at the beginning of the first four lines.

BHAGVAN (LORD) MAHAVIRA

Lord Mahavira is the “Founder” of Jainism as it is practised today. One who finds the four part Sangha (Sadhu, Sadhvi, Shravanka and Shravika) or Tirtha (a dock) is called Tirthankara. The current twenty four Tirthankara span several thousand years.

The last and the most recent Tirthankar (24th), MAHAVIRA, was an historical personality who was born with three GYANAS (Mati, Shruti and Avadhi) in 599 B.C, as a prince to king Siddhartha and Queen Trishladevi in the town of Vaishali (Bihar) in northern India.

Since Mahavira’s birth, his family saw their RIDDHI - SIDDHI - wealth, prestige, crops and everything - increase. So they named him VARDHAMANA (Incremental).

Ever since his childhood, he was soft, kind hearted. He was very upset by the ritual sacrifice of animals, and vowed to fight for the rights of animals. He later married the beautiful princess Yashoda and they had an adorable daughter Priyadarshana.

Mahavira as a prince, having excellent connection with ruling dynasties of his times, but he left his kingdom at the age of 30 to take a vow of monkhood called “DIKSHA” or initiation. He attained the fourth GNYANA - Manah Paryava Gnyana or being able to read other people’s mind. He entered the forest to communicate with every living being, including plants, trees, animals. He practiced meditation, austerity and Samadhi for 12-1/2 years to get enlightenment. By self purification and severe spiritual practices. Finally, at the age of 42, He attained the fifth GYANA - Kaivalya (Keval Gyana) which is the highest type of knowledge - PERFECTION. For the next 30 years, he spread the message of NON-VIOLENCE, TRUTH, NON-STEALING, RIGHT CONDUCT and NON-POSSESSION.

Lord Mahavira gave us several analytical theories of Karma, Multiplicity of truth, Syadvad etc. All these theories help the human being reaching highest level of consciousness and create happiness and peace in society. His preaching Right Knowing, Right Vision and Right Conduct are considered there Jewels of Jain philosophy which means to achieve the ultimate goal in life.

The symbol of Lord Mahavira is Lion indicating a fearless life he lived. He is the most important of all the Tirthankaras, as most of Jain scriptures are spoken by him.

Lord Mahavira advocated ‘AHIMSA’ which was further carried by great men of history including Mahatma Gandhi and Martin Luther King. He attained “NIRVANA” at the age of 72 at Pavapuri in Bihar.

प्रतिष्ठा का महत्व

जैन समाज में सबसे बड़ा महोत्सव प्रतिष्ठा का होता है। पंचम काल में भरत क्षेत्र में तीर्थकरों का जन्म नहीं होता है। चतुर्थकाल में ही तीर्थकरों के पंच कल्याणक देवो, मनुष्यों द्वारा मनाये जाते हैं उसी परम्परा में इस काल में तीर्थकर की मूर्तियों की प्रतिष्ठा हेतु पंचकल्याणक किये जाते हैं। और जैन लोग मूर्तियों को, साक्षात् भगवान मानकर दर्शन और पूजन करते हैं।

तीर्थकर भगवान की पूजा करने वाले को स्वर्ग और मोक्ष की प्राप्ति होती है जैसा कि दर्शन मात्र से भी कल्याण होना बताया है

दर्शनं देव देवस्य दर्शनं पाप नाशनम् ।

दर्शनं स्वर्गसोपानं दर्शनं मोक्ष साधनम् ॥

अर्थात्--उन प्रतिष्ठित मूर्तियों के दर्शन करने से जन्म २ के पाप नाश होकर स्वर्ग और मोक्ष की प्राप्ति होती है। आचार्य कहते हैं कि भगवान के दर्शन नहीं करने वाला मनुष्य पशु के समान माना जाता है।

जैन समाज में स्थान २ पर मन्दिरों का निर्माण कर मूर्तियों की प्रतिष्ठा की जाती है। प्रतिष्ठा महोत्सव में भाग लेने वाले, दान देने वाले, मन्दिर बनाने वालों को तीर्थकर गोत्र का बंध होता है।

भगवान के पांच कल्याणक होते हैं। गर्भ कल्याणक, जन्म कल्याणक, तप कल्याणक, ज्ञान कल्याणक और मोक्ष कल्याणक ये पांचो कल्याणक प्रतिष्ठा महोत्सव में होते हैं। इन्द्र इन्द्राणियों के रूप में भक्त जन भगवान का कल्याणक महोत्सव मनाते हैं। भगवान की भक्ति में अनन्त शक्ति है और उस अनन्त शक्ति से मुक्ति प्राप्त होती है। इसी भक्ति के कारण जैन लोग तीर्थङ्करों का पंचकल्याणक मनाकर बड़ा भारी उत्सव करते हैं।

गर्भ कल्याणक

सौधर्म इन्द्र अवधि ज्ञान से तीन लोक के स्वामी तीर्थङ्कर का भूलोक में अवतरित होने की बात कुबेर को बताता है। कुबेर नगरी की रचना कर रत्नों की वर्षा करता है। तीर्थकर की माता को सोलह स्वप्न आते हैं उसका फल तीर्थकर के पिता बताते हैं कि तीन लोक के स्वामी भगवान का अवतार होगा। ५६ कुमारिकाएं माता की सेवा करती हैं। अष्ट कुमारी देवियां सुगन्धित वस्तुओं द्वारा माता का गर्भ शोधन करती हैं। रहस्य भरे सिद्धान्त के प्रश्न पूछ कर माता के गर्भ में बालक होने का निश्चय करती हैं। जिस तीर्थङ्कर की प्रतिष्ठा होती है उसी के नाम से गर्भकल्याणक की क्रियाएं की जाती हैं जैसे आदिनाथ, शान्तिनाथ, पार्श्वनाथ, महावीर भगवान आदि।

जन्मकल्याणक

प्राची के गर्भ से सूर्य के समान जननी के गर्भ में धर्म सूर्य जिनेन्द्र भगवान का जन्म होता है, तीनों लोको में आनन्द छा जाता है। भवनवासी, व्यंतर, ज्योतिषी, और कल्पवासी देवों के भवनों में अनहद बाजे बजते हैं। भगवान के जन्म होते ही पुनः सौधर्म इन्द्र का आसन कम्पायमान होता है। उसकी अवधि में बात याद आती है कि “ संभावयामि नेदृक्षं प्रभावं भुवनत्रये प्रभू तीर्थङ्करादन्यम् ” भरत क्षेत्र में तीर्थङ्कर भगवान का जन्म हुआ है। कुबेर को आज्ञा देता है कि “ नगर की रचना करो, रत्न वृष्टि करो ”। सौधर्म ऐरावत हाथी पर बैठकर नगर की परिक्रमा करता है। फिर राजा के महल में जाकर शची द्वारा प्रसूतिगृह से सौधर्म तीर्थङ्कर बालक को लाकर पाण्डुक शिला पर ले जाकर १००८ कलशों से अभिषेक करते हैं। सौधर्म भगवान को ले जाते हैं। ईशानइन्द्र प्रभू पर छत्र लगाते हैं। सनतकुमार और महेन्द्र प्रभू को चंवर ढोरते हुए आते हैं। भगवान को पालने में झुलाते हैं। बालक्रीडा करते हैं।

राज्याभिषेक

भगवान के राज्याभिषेक के समय ३२ हजार मुकुट बद्ध राजा देश विदेश से आकर अपनी भेट चढ़ाते हैं। शची क्षीर सागर का जल लाकर इन्द्र को देती है। उस पवित्र जल से राज्याभिषेक होता है। तीर्थङ्कर के पिता राजतिलक कर राजमुकुट भगवान को अर्पण करते हैं।

भगवान धर्मनीति + राजनीति का उपदेश देते हैं। वैराग्य --- आदिनाथ को नीलांजना का नृत्य और उसकी मृत्यु पर संसार की असारता का अनुभव होता है। लौकान्तिक देवों द्वारा सम्बोधन करने पर वैराग्य को प्राप्त होते हैं।

तप कल्याणक--भगवान की पालकी को उठाकर लौकान्तिक देव तपोवन में ले जाते हैं जहाँ भगवान ध्यानस्थ बैठकर अपने ही हाथों से पंच मुष्ठी केशलौच करते हैं।

सिद्धों की साक्षी में मुनि दीक्षा ग्रहण करते हैं। ज्योंही भगवान दीक्षा लेते हैं उन्हें मनःपर्यय ज्ञान की प्राप्ति हो जाती है। तपश्चरण के फलस्वरूप चार घातियाँ कर्मों का नाश हो जाता है। पूर्ण संयमित जीवन व्यतीत करते हुए निर्जन वन में घोर तपस्या करते हैं। आहार चर्या के लिए नगर में आते हैं जैसे भगवान आदिनाथ को छः माह तक आहार नहीं मिला तत् पश्चात् राजा श्रेयांस के यहाँ एक वर्ष बाद अक्षय तृतीया के दिन इक्षुरस का आहार होता है। जैन धर्म में त्याग और तपस्या का बहुत महत्व है। तीर्थङ्कर भगवान बनने के लिये भी

तपस्या अत्यन्त आवश्यक है। दीक्षा कल्याणक महोत्सव भी देव ही मनाते हैं।

ज्ञान कल्याणक --- कठिन तपस्या के द्वारा अनादि काल से इस जीव के साथ जो कर्मों का बन्ध है उसको क्षय किया जाता है। ज्योंही तीर्थङ्कर भगवान् घातिया कर्मों का नाश करते हैं, उन्हें अनन्त दर्शन, अनन्त ज्ञान, अनन्त सुख और अनन्त वीर्य इस प्रकार अनन्त चतुष्टय प्रगट हो जाता है। तीन लोक और तीन काल का सम्पूर्ण ज्ञान एक साथ झलकने लगता है। अठारह दोषों से रहित होकर जो ज्ञान प्रगट होता है उसे केवल ज्ञान कहते हैं। ऐसे केवल ज्ञानी भगवान् को हम सकल परमात्मा भगवान् मानकर पूजा, अर्चना और दर्शन करते हैं।

समवशरण --- सौधर्म इन्द्र का आसन कम्पायमान होता है, इन्द्र अवधि से यह विदित करता है कि प्रभू को केवल ज्ञान हो गया है तत्काल ही वह धनपति कुबेर को भव्य समवशरण की रचना करने का आदेश देता है। समवशरण की रचना में बारह सभाये होती हैं जिसमें चार प्रकार के देव, मनुष्य देव देवाङ्गनाएं मुनि आर्यिकाएं और पशु पक्षी बैठते हैं। वर्ण भेद, जाति भेद आदि के बिना सब एक साथ बैठकर भगवान् का धर्मोपदेश सुनते हैं। भगवान् समवशरण के मध्य गन्धकुटी में विराजमान होते हैं। उनके ऊपर तीन छत्र जो त्रैलोक्यनाथ की उपमा बताते हैं। भामण्डल जो ज्ञान सूर्य की तरह प्रकाशमान होता है। कमल के ऊपर अधर भगवान् विराजमान होते हैं। चारों दिशाओं में चार मानस्तंभ जिसमें जिन बिम्ब विराजमान होते हैं उनके दर्शन मात्र से मानियों का मान गलित होकर मिथ्यात्व रूपी अन्धकार दूर हो जाता है।

धर्मोपदेश --- “ ॐ कार ध्वनि सार, द्वादशांग वाणी विमल ” भगवान् की दिव्यध्वनि ॐ शब्द से खिरती है। भगवान् की वाणी ग्यारह अंग एवं चौदह पूर्व युक्त होती है जिसमें जैन सिद्धान्त झलकता है। सभी प्राणी भगवान् की वाणी को अपनी २ भाषा में समझ जाते हैं ऐसा तीर्थंकर की वाणी में अतिशय है दिनरात भगवान् का धर्मोपदेश होता है। इस बात को झेलने वालों को गणधर कहते हैं जैसे भगवान् महावीर के प्रमुख गणधर गौतम गणधर हुआ है। समवशरण में सभी लोग परस्पर राग द्वेष को छोड़कर शान्त एवं विशुद्ध परिणामों से उपदेश सुनते हैं। अहिंसा, सत्य, अचौर्य, ब्रह्मचर्य, एवं अपरिग्रह इन पांच सिद्धान्तों को भगवान् ने मुनियों का महाव्रत और गृहस्थों का अणुव्रत बताया है। सम्यग्दर्शन, सम्यक् ज्ञान और सम्यक् चारित्र को रत्नत्रय धर्म बताकर मोक्ष मार्ग की ओर प्रवृत्त होने की बात बताई। तत्त्वों की पूर्ण श्रद्धा एवं देव, शास्त्र, गुरु की उपासना से सम्यग्दर्शन प्राप्त होता है। पूर्ण आत्म ज्ञान और मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्यय एवं केवल ज्ञान को सम्यक्ज्ञान बताया है।

आत्म ध्यान में लीन होने के लिये सांसारिक मोह ममता, राग द्वेष परिणति को छोड़कर चारित्र मार्ग की ओर प्रवृत्त होते हैं। बाह्य एवं अभ्यन्तर परिग्रह को त्याग करने पर सम्यक् चारित्र धारण किया जाता है। इसी बात को आचार्य देव “ सम्यग्दर्शन ज्ञान चरित्राणि मोक्ष मार्गः ” ऐसी जिनेन्द्र देव की वाणी बताते हैं। ॐ शब्द के उच्चारण में पंच परमेष्ठी का नाम गर्भित है, अरहन्त, सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय और सर्व साधू। जैन धर्म में णमोकार मंत्र को महामंत्र माना है। जिसमें इन पंच परमेष्ठी को नमस्कार किया है। चार घातिया कर्मों का नाश करने वाले अरहन्त भगवान्, आठों कर्मों का नाश कर जिनने मुक्ति प्राप्त करली हैं वे सिद्ध हैं। जो संघ का संचालन करने वाले पंचाचार तपको तपते हैं वे सूरि या आचार्य हैं। जो ११ अंग और १४ पूर्व के पाठी जो मोह माया से दूर रहकर तप करते हैं वे पाठक या उपाध्याय कहलाते हैं। पांच महाव्रत, पांच समिति और तीन गुप्ति इस प्रकार तेरह प्रकार के चारित्र को पालन करने वाले साधू कहलाते हैं। इस प्रकार पंच परम पद में स्थित परमेष्ठी भगवान् वन्दनीय हैं।

इस प्रकार भरत क्षेत्र में वर्तमान काल के प्रथम तीर्थंकर आदिनाथ एवं अन्तिम तीर्थंकर महावीर स्वामी २४ तीर्थंकरों के समवशरण लगे एवं दिव्य ध्वनि में लोक कल्याण कारी उपदेश भगवान् के हुए।

मोक्ष कल्याणक --- पूर्ण शुद्धोपयोग की दशा में जब भगवान् शुक्ल ध्यान में लीन हो जाते हैं तो शेष अघातिया कर्मों का भी अर्थात् आठों कर्मों का नाश हो जाने पर सिद्ध अवस्था को प्राप्त होते हैं। अग्रिकुमार देव अपने मुकुट से अग्नि द्वारा जब संस्कार करता है तो भगवान् का शरीर कपूर की उड़ जाता है। स्वर्ग के देवता भगवान् का निर्वाण कल्याणक मनाने के लिये आते हैं। निर्वाण कल्याणक की पूजा कर आनन्द मनाते हैं। जब महावीर स्वामी को निर्वाण हुआ तो देवों ने उत्सव मनाया। उसी परम्परा में आज भी भारत में दिवाली पर्व मनाया जाता है। इस प्रकार तीर्थंकरों का पंच कल्याणक देवों द्वारा सम्पादित किया गया था। नूतन मन्दिर निर्माण कर जो जिन बिम्ब विराजमान किये जाते हैं उनकी प्राण प्रतिष्ठा हेतु पंच कल्याण प्रतिष्ठा के लिये निम्न प्रतिष्ठापाठ उपलब्ध हैं।

- 1) प्रतिष्ठापाठ -- जयसेन वसुनन्दि आचार्य,
- 2) प्रतिष्ठालिलक -- नेमिचन्द आचार्य,
- 3) प्रतिष्ठापाठ -- पं. आशाधरजी,
- 4) पंचकल्याणकदीपिका -- ब्र. शीतलप्रसादजी,

दिगम्बर जैन समाज में सर्वत्र उक्त प्रतिष्ठापाठों के आधार पर पंचकल्याणक प्रतिष्ठाएँ कराई जाती हैं। प्रतिष्ठाचार्य संयमी और शास्त्रों का ज्ञाता होना चाहिये। अंग भंग या रोगी प्रतिष्ठाचार्य एवं प्रतिष्ठाकारक प्रतिष्ठा के लिये वर्जित बताया है।

VEGETARIANISM

I would like to start this article with a short story.

There was, once, a rich person in a village, Mr. X who was enjoying a happy life with his wife and a son.

One day, when the boy did not reach home from school at the scheduled time, Mr. X decided to go to school and find out what is wrong. As he came out of his house, he saw a man standing outside his house, who handed him a letter. The letter said that his son has been kidnapped and if he wanted his son alive, he should bring a huge ransom at a particular place. Needless to say, both his wife and he were extremely worried. After some time, Mr. X went to his younger brother, a professor, and narrated him the whole story and asked for his advise. His brother advised him that they should go to scheduled place and try to get the child back.

Accordingly they went to the appointed place. When they reached there, they heard a gun shot and when they reached the place where the gun shot was heard, they found out that the child had been shot and that he was dead. Actually the boy had, somehow, slipped from the clutches of the kidnappers and had started running. When the kidnappers realized that they would not be able to catch him, they shot him.

Mr. X, his wife and his brother were extremely sad and they started crying. His wife and he were cursing the GOD, as to why He punished them and took away their child. His brother, then, consoled him and told him that God has punished them for their sins. He continued "Brother, I can remind you of your sins. Don't you remember the day we were coming through a forest when you saw a baby rabbit and you caught him. I insisted that you leave him as he was very sad and so would have been its parents, but you didn't listen to me and brought it home, killed it, and ate its flesh. Don't you think it was a great sin ? Do you realize how sad its parents would have been, to find their baby missing ? You also eat non vegetarian. So directly or indirectly, you are killing so many innocent animals and separating the young ones from their parents and creating unhappiness in their lives."

Hearing this, both Mr. X and his wife realized that the God has punished them and given them the same grief, which the parents of the young ones, they ate, had experienced. That day onwards they turned into a vegetarian and swore that they would not eat non-veg ever.

Everyone, whether a man or an animal, likes happiness and dislikes unhappiness. Similarly everyone loves his and his loved ones life most and dislikes to be killed. It is said "If you give happiness to others, you will get it yourself". Thus it becomes very straightforward that we should live and let others live too, but the problem is many human beings think that they are superior to the animal race and that God has created animals for him to eat. This is very wrong. In His eyes everyone is same. If man is strong, it is his duty to protect the weaker ones - the animals, not to eat them. For Him both man and animal are His children. So if anyone in a household will kill animals and/or eat them, God is bound to get angry and bring curse in such a family, as we saw in the preceding story.

Besides invoking the wrath of god, there are health reasons also why a man should not eat non vegetarian. Now a days, many feeble animals are killed and their flesh is sold in the market. It is quite possible that the animals from which the meat has come may have been infected with so many diseases like cancer, TB, madness and obviously these disease would be passed to the body of the person who consumes

that. Also now a days so many chemicals are being released to the rivers, where the fish are breeding and they would be infected with so many chemicals and those fish are brought to the market and sold. Obviously the person who consumes them, would get affected.

People who eat non - veg, argue that vegetarian food does not give strength. I don't think that is true. If you see in the animal world, we will find that there are so many strong animals, like elephants, horses, camels, which are vegetarian. There are so many vegetarian food which gives lot of strength. Fruits, vegetables, rice, wheat, cereals, milk are all strength providing foods and source of all the nutrients.

Lastly I would like the people who eat non vegetarian to visualize their own child who is playing so cheerfully with you and then think about the baby animal who was playing cheerfully with its family and is now in their plates in front of them, ready to be eaten by them. I am sure if they have any God fearing element, any health consciousness, any kindness left, they will stop taking meat and follow vegetarianism for good.

*****

PRAN - PRATISTHA - THE GREAT OCCASSION

Worship is of two kinds. It can be worship in the presence of an image or alternatively worship of God without any image. The latter is regarded as a higher form of worship but for most people *like us*, it is valuable to have a physical representation of the God before our eyes. It focuses attention and the mind and spirit are immediately directed to the object of worship, instead of wandering loosely around, failing to center in the object and act of worship. The lump of stone is not itself God but is sacred symbol of the God. The idol of Lord Mahavira in our temple, represent the embodied "Arihanta" state or Tirthankar. Such installation is know as PRAN-PRATISTHA. It is a sacred ceremony and has to be undertaken with all serenity, because there by we intend to incorporate in the idols the attributes of Arihantas (The perfect human being).

The rituals put order and structure into worship, again focusing the devotions of the faithful. The beauty of the Mantra and music, with the beauty of the image and its setting, inspire in the devotee the beauty of religious faith and worship. Hence worship should be performed with due and proper ceremony, with proper preparation and with full understanding.

*****

NOTABLE QUOTES

- Violence in thought, indulging in violence, abetting violence by others and to contemplate violence is a sin.
- BHAGWAN MAHAVIRA
- Whosoever eats flesh of an animal is actually eating his own flesh himself.
- JESUS CHRIST
- One who desires to increase his own meat by consuming meat of others will never be able to live in peace wherever he might be born.
- MAHABARAT

*****

શ્રી નમસ્કાર મંત્ર (પંચમંગલ સૂત્ર)

નમો	અરિહંતાણં.....૧	
નમો	સિદ્ધાણં.....૨	
નમો	આયરિયાણં.....૩	
નમો	ઉવજ્જાયાણં.....૪	
નમો	લોએ સવ્વસાહુણં...૫	
એસો	પંચ નમુક્કારો.....૬	
	સવ્વપાવપ્પણાસણો.....૭	
	મંગલાણં ચ સવ્વેસિ.....૮	
પઠમં	ઉવઈ મંગલં.....૯	

ભાવાર્થ

આ સૂત્રમાં પાંચ પરમેષ્ઠીઓને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. તેમાંના એકને પણ કરેલો ભાવપૂર્વકનો નમસ્કાર સર્વ વિધનોને દૂર કરે છે અને ભવિષ્ય મંગલમય બનાવે છે. આ નવકારમંત્ર પંચમંગલ મહાશ્રુતસ્કંધ અથવા 'શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર'ના નામથી ઓળખાય છે. આ મંત્ર શાશ્વતો એટલે અનાદિનો છે. તેના બનાવનાર કોઈ નથી. જે તીર્થંકર ભગવાન થાય, તેઓ આ નવકારને પ્રકાશમાં લાવવાનું કામ કરે છે. વાંચક જો દીર્ઘદ્રષ્ટિથી નિરીક્ષણ કરશે, તો આ મંત્રમાં એક મુખ્ય વસ્તુને જોઈ શકશે કે, અરિહંત કોઈ વ્યક્તિનું નામ નથી. અરિ એટલે (રાગ ને દ્વેષરૂપી અંતરના) શત્રુ. તેને જેઓ સ્વયંસંબુદ્ધપણે હણે તે શ્રી તીર્થંકર (વીતરાગ) જ અહીં અરિહંત ગણાય છે. આ રીતે મૂળ મંત્રમાં જ્યાં ભગવાનનું ચ નામ નથી આવતું, ત્યાં આચાર્ય કે ઉપાધ્યાય મહારાજનું નામ હોય જ ક્યાંથી ? આનું જ નામ ગુણપૂજા છે. વ્યક્તિપૂજા અને દ્રષ્ટિરાગને આ જૈન શાસનમાં સ્થાન જ નથી. નામાંકિત ઔષધથી જેમ રોગ દૂર થાય ને શરીરને પુષ્ટિ મળે, તેમ આ પરમેષ્ઠીઓને નમસ્કાર કરવાથી (આ મહામંત્રથી) (૧) સર્વ પાપોનો વિનાશ અને (૨) ભાવિમાં ઉત્કૃષ્ટ મંગલની પ્રાપ્તિ થાય છે. અર્થાત્ આ મંત્ર ભૂતકાળના પાપોને (પાપોથી ઉત્પન્ન થનારા વિધનોને) દૂર કરી, ભવિષ્ય ઉજ્જવળ (સુખી) બનાવે છે. આ નવકાર મંત્ર ૬૮ અક્ષરોનો બનેલો સંપૂર્ણ કહેવાય છે. તેનો જાપ પણ આત્માને હજુકર્મો ને પાવન કરનાર બને છે. નવ લાખ નવકારનો જાપ કરે તેને નારકીમાં જવાનું બનતું નથી.

પરિમલ

- * નવકોડ નવકારમંત્રનો વિધિસહિત જાપ કરનાર ત્રણ ભવમાં મોક્ષે જાય.
- * શાશ્વતો નવકારમંત્ર શાશ્વતા આત્માને શુદ્ધ કરી, તેના અનંત દુઃખોનો નાશ કરે છે, એ જ આ મંત્રનું માહાત્મ્ય સૂચવે છે.
- * પરમેષ્ઠીઓની ગુણપૂજામાં રહેલ ઔદર્ય ને વિશાળ ભાવ, ખરેખર નમસ્કાર મહામંત્રની ભવ્યતા સૂચવે છે. તેનું સ્મરણ કરવાથી આત્મામાં રોમેરોમ ચૈતન્ય પ્રગટે છે અને સ્વરૂપનું ભાન થાય છે. તેના શબ્દેશબ્દમાં ને અક્ષરેઅક્ષરમાં પ્રાણીમાત્ર પ્રતિ વાત્સલ્યભાવના ભરી છે.
- * ૧૪ પૂર્વના સારરૂપ 'નવકારમંત્ર' ના 'નમો' એ પહેલા જ શબ્દથી ઉપકારીઓને નમસ્કાર કરીને નમ્રતાના પાઠ શિખવાડવામાં આવે છે. તેથી ધર્મનું મૂળ વિનય છે, તે સમજી શકાય.
- * પાંચ પરમેષ્ઠીના (અરિહંતના ૧૨ + સિધ્ધના ૮ + આચાર્યના ૩૬ + ઉપાધ્યાયના ૨૫ + સાધુ મહારાજના ૨૭) કુલ ૧૦૮ ગુણ થાય છે. એટલા માટે ૧૦૮ મણકાની માળા દ્વારા એ પરમેષ્ઠીઓને સ્મૃતિમાં લાવી નમસ્કાર કરીએ છીએ. તેમાં એવો આદર્શમય પ્રભાવ સમાયેલો છે, કે તેઓના ગુણો આપણને સાંપડે અથવા આપણમાં આવે.
- * 'નમુકકારો' - 'સવ્વપાવપ્પણાસણો' એ શબ્દોમાં એકવચન એટલા માટે વપરાયું છે કે, અરિહંતાદિ કોઈ એકને પણ કરાયેલો નમસ્કાર, ભવોભવના પાપકર્મોના વિનાશનું ને પ્રથમ મંગલનું કારણ બને છે.
- * નવકાર મંત્રમાં અઢી દ્વીપપ્રમાણ મનુષ્ય લોકના ભૂત, ભવિષ્ય ને વર્તમાન ત્રણે ય કાળના તીર્થંકર ભગવંતો, આચાર્ય મહારાજો, ઉપાધ્યાય મહારાજો અને સાધુ મહારાજોના ગુણ પૂજા થાય છે, તેથી જ તેના એક એક અક્ષરમાં સાત સાત સાગરોપમના પાપકર્મોને ખપાવવાની શક્તિ છે. એ કારણથી જ આ મંત્ર ચમત્કારિક અને પ્રભાવશાળી સિદ્ધ થાય છે.
- * 'નમો અરિહંતાણં' પદ આપણને એ શિખવાડે છે, કે આ ભરતક્ષેત્રમાં જેમ અત્યારે તીર્થંકરવિહૂણો કાળ છે, તેમ સમગ્ર મનુષ્યલોકમાં કોઈ કાળ એવો નથી હોતો, ૨૦ કે તેથી વધારે તીર્થપતિઓ મનુષ્યલોકમાં હોય જ છે. અહીં નહીં તો મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં તો હોય જ. અત્યારે ત્યાં ચારે ઘાતી કર્મોને ખપાવી કેવળજ્ઞાનીપણે વિચરતા શ્રી સીમંધરસ્વામી આદિ ૨૦ અરિહંતો વિજયવંત છે. તેથી જ ભાવિ તીર્થંકરોની ભાવવંદનાને માટે આપણે આ પદ ગૌરવપૂર્વક બોલી શકીએ છીએ.
- * નવકારમંત્રમાં વ્યક્તિપૂજાને છોડીને ગુણપૂજાને વધુ મહત્વ અપાયું છે. તેથી જ એ 'મહામંત્ર' કહેવાય છે. આ ઉપરથી એ સિદ્ધ થાય છે, કે જેન દર્શનમાં સંકુચિતતા નથી, પણ વિશ્વવ્યાપક ઉદારતાનો મહાન ઉજ્જવળ આદર્શ છે.
- * નવકારમંત્ર ૧૪ પૂર્વોનો સાર અને ૪૫ આગમોના દોહનરૂપ છે. એક બાજુ જ્ઞાની પુરુષો ૪૫ આગમોના તત્ત્વમંથનથી કલ્યાણ સાધે છે, ને બીજી બાજુ સર્વ સામાન્ય અજ્ઞાન માણસ શ્રદ્ધાથી નવકારમંત્ર ગણીને કલ્યાણ સાધી શકે છે. આગમો વાંચવાનો અધિકાર કેવળ મુનિરાજોને જ હોય છે. શ્રાવક-શ્રાવિક વર્ગ માટે તો નવકાર મંત્ર પરમ આધાર બને છે.

* પાંચ પરમેષ્ઠીઓ પૂજ્ય છે, ને આપણે પૂજક છીએ, એ ભાવ 'નમુકકારો' શબ્દથી પ્રગટ થાય છે.

* 'અરિહંતાણં' આવા બહુવચનના પ્રયોગથી (શબ્દથી) એક જ આત્માને, દેવ કે ઈશ્વર થવાનો કે સૃષ્ટિ સર્જનહાર બનવાનો ઈશ્વરીય અધિકાર સિદ્ધ થઈ શકતો નથી. જીવમાત્રનું કલ્યાણ કરવાથી ઉત્કૃષ્ટ ભાવનાથી (અને તે પ્રમાણે સાધના કરવાથી) આપણા જેવા કોઈ પણ અરિહંત યા તીર્થંકર થઈ શકે છે. એવા તીર્થંકર વીતરાગો અનંતા થઈ ગયા અને થશે. એટલે આપણા નમસ્કાર અનંતા તીર્થંકરો સુધી પહોંચી જાય છે.

* નિર્મોહી પાંચે પરમેષ્ઠીઓને નમસ્કાર કરવાથી આઠે કર્મનો જે અધિપતિ-મોહનીય કર્મ તેનો નાશ થાય છે. તેથી તે મંગલસૂત્ર અંતિમ સમયે પણ સમાધિ આપી શકે છે.

* આ તારક મંત્રના ૬૮ અક્ષરો છે. એનો એક એક અક્ષર એક એક તીર્થ સમાન છે. એની આઠ સંપદાઓ પણ અષ્ટમહાસિદ્ધિ (લબ્ધિઓ) પ્રાપ્ત કરાવનાર છે. માટે એ મહા પ્રતાપી મંત્ર છે.

નવકાર મહામંત્રનો પ્રભાવ કેવો છે, તે ખ્યાલમાં લાવવા માટે પૂજ્ય પંડિત પ્રવર શ્રી વીરવિજયજી મહારાજે સરળ બાલભાષામાં સૌને બોધ થાય તેવું સંક્ષેપમાં એક સુંદર પદ બનાવ્યું છે, તે નીચે મુજબ છે.

સમરો મંત્ર....સ્મરણ

સમરો મંત્ર ભલો નવકાર,

એ છે ચૌદ પુરવનો સાર;

એના મહિમાનો નહીં પાર,

એનો અર્થ અનંત ઉદાર.....સમરો.....૧

સુખમાં સમરો, દુઃખમાં સમરો,

સમરો દિવસ ને રાત;

જીવતાં સમરો, મરતાં સમરો,

સમરો સૌ સંઘાત.....સમરો.....૨

જોગી સમરે, ભોગી સમરે,

સમરે રાજા રંક;

દેવો સમરે, દાનવ સમરે,

સમરે સૌ નિઃશંક.....સમરો.....૩

અડસઠ અક્ષર એના જાણો,

અડસઠ તીરથ સાર;

આઠ સંપદા તેની પ્રમાણો,

અડસિદ્ધિ દાતાર.....સમરો.....૪

નવપદ એના નવનિધિ આપે,

ભવોભવનાં દુઃખ કાપે;

વીર વચનથી હૃદયે થાપે,

પરમાત્મ પદ આપે.....સમરો.....૫

* નવકાર મંત્ર-૧૪ પૂર્વનો સાર એટલે મૌલિક પદાર્થ, ભાવ, અર્ક (Ex-tract). જેમ વૈદરાજ અનેક ઔષધિઓ મિશ્રિત એક લિટર પાણીમાંથી પાંચ તોલા ઉકાળો બનાવે છે, તેમ ૧૪ પૂર્વના જ્ઞાનનો આ મંત્ર અતિસંક્ષેપ સાર કહેવાય છે. હીરા-અવેરાતનું થોડું વજન હોવા છતાં તે બહુ જ કીમતી કહેવાય છે, રબરને ખેંચવાથી એ નાનાનું મોટું રૂપ પણ ધારણ કરી શકે છે, તેમ ૧૪ પૂર્વધર આ નવકારમાં રહેલા અમૂલ્ય સિદ્ધાંતોનો વિસ્તાર કરે તો ૧૪ પૂર્વ જેટલું તેનું વર્ણન કરી શકે છે. અર્થાત્ એક નવકારમાં એ ૧૪ પૂર્વોનું રહસ્ય કેન્દ્રિત થઈ શકે છે. એથી જ એ મંત્રને ૧૪ પૂર્વનો સાર કહેવાય છે.

મૈત્રીભાવ

મૈત્રીભાવનું પવિત્ર ઝરણું, મુજ હૈયામાં વહ્યા કરે,
શુભ થાઓ આ સકળ, વિશ્વનું એવી ભાવના નિત્ય રહે.....૧
ગુણથી ભરેલા ગુણીજન દેખી, હૈયું માફે નૃત્ય કરે,
એ સંતોના ચરણ કમળમાં, મુજ જીવનનું અર્ધ્ય રહે.....૨
દીનકુરને ધર્મ વિહોણા, દેખી દિલમાં દર્દ રહે,
કરુણાભીની આંખોમાંથી, અશ્રુનો શુભસ્ત્રોત વહે.....૩
માર્ગ ભૂલેલા જીવન પથિકને, માર્ગ ચીંધવા ઉભો રહું,
કરે ઉપેક્ષા એ માર્ગની, તોયે સમતા ચીત ધરું.....૪
મહાવીર પ્રભુની ધર્મ ભાવના, હૈયે સૌ માનવ લાવે,
વેરઝેરના પાપ તજીને, મંગળ ગીતો એ ગાવે.....૫

નંદવણની પૂજા રે, નિરમલ આત્મા રે.....

* રત્નકુક્ષી માતાની કુખે પરમાત્માનો પ્રસવ થાય ત્યારે દેવલોકમાંથી દેવો અને દેવેન્દ્રો ત્યાં દોડી જાય છે. ગાંડા અને ઘેલા બનીને એ દેવતાઓ મેરૂગિરિ પર પ્રભુનો જન્મ અભિષેક ઉજવે છે. ત્રણ લોકના નાથને અભિષેક કરવા દેવતાઓ પડાપડી કરે છે. દેવો જે કળશાઓથી અભિષેક કરે છે તે પ્રત્યેક કળશ બાર યોજન લાંબો, આઠ યોજન પહોળો અને એક યોજનના નાળચાવાળો હોય છે. માગધ અને વરદામના, પદ્મદ્રુહ અને ક્ષીરસમુદ્રના, ગંગાના અને અન્ય તીર્થોના પવિત્ર જલથી આઠ જાતિના કળશો જેવા કે (૧) રત્નના (૨) સુવર્ણના (૩) રૂપાના (૪) રત્ના અને સુવર્ણના (૫) સુવર્ણ તથા રૂપાના (૬) રૂપાના તથા રત્નના (૭) રત્ન-સુવર્ણ-રૂપાના અને (૮) માટીના. આમ આ દરેક જાતિના કળશો આઠ આઠ હજાર પ્રમાણે ૬૪ હજાર કળશો હોય છે. તેને અઢીસોથી ગુણવાથી એક કોડ ને સાઠ લાખ કળશો થાય છે. જેનાથી દેવો હર્ષવિભોર બનીને પ્રભુનો જન્માભિષેક મહોત્સવ કરે છે. અભિષેકના આનંદ આગળ સ્વર્ગનું સુખ તેમને તણખલા જેવું લાગે છે.
* પરમાત્માનું નિર્વાણ કલ્યાણક પણ દેવતાઓ અભિષેક પૂજાથી ઉજવે છે.
* શ્રી શંખેશ્વર પાશ્વનાથનો અભિષેક કરીને તેના સ્નાત્રજલથી શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવે જરાસંઘની જરાવિધીને દૂર કરી હતી.

અથવા શ્રમણ સંસ્કૃતિને વેદકાલ કરતાં પણ જુની માની છે અને ઘણાં વૈદિક અને શ્રમણ સંસ્કૃતિને સમકાલીન માની છે. જૈન ધર્મ પ્રાચીન હોવાના અનેક ઉદાહરણો, પૌરાણિક દાખલાઓ અને પુરાવાઓ પ્રસ્તુત કર્યા છે. શ્રમણ સંસ્કૃતિના મૂળમાં ત્યાગ, અહિંસા અને સ્વકલ્યાણની ભાવના રહેલી હતી. આ રીતે પુરાણ, બ્રહ્મણ ગ્રંથ, ભાગવત, સૂરસાગર, વાલ્મીકિ-રામાયણ, વૈરાગ્ય-શતક, સ્કંદપુરાણ, નાટ્યશાસ્ત્ર વગેરે અનેક ગ્રંથોમાં તેનો ઉલ્લેખ તેની પ્રાચીનતાના સ્પષ્ટ પુરાવા છે.

જૈન ધર્મ વૈદિક ધર્મથી ભિન્ન કે વિશેષ જુદા દર્શન તરીકે તેની કેટલીક વિશેષતાઓને લીધે જૂદો પડે છે. સૌથી પહેલાં તો હિંસા અને અહિંસા તેનો મુખ્ય સ્વતંત્ર આધાર છે. તેવી જ રીતે ઈશ્વર, પદ્મવ્યની કલ્પના, સંસાર રચના, ઈશ્વરનું અસ્તિત્વ, કર્મવાદ, સ્યાદ્વાદ તેના મૌલિક સિદ્ધાંતો છે અને તે જ તેની ફિલસૂફીના વિશિષ્ટ સિદ્ધાંતો સ્વરૂપે તેને અન્ય દર્શનોથી જુદાં અને સ્વતંત્ર દર્શન તરીકે પ્રસ્થાપિત કરે છે.

જૈન ધર્મનો દર્શનપક્ષ:

જૈન ધર્મના કેટલાક મૌલિક દાર્શનિક સિદ્ધાંતોને આ સંદર્ભમાં સમજશુ. જૈન ધર્મમાં ઈશ્વરની કલ્પના, સંસારની રચના, તેનો સ્યાદ્વાદ વગેરે એવા તત્વો છે કે જે અન્ય દર્શનોથી મૌલિક અને જુદાં પડે છે.

ઈશ્વર:

જ્યાં સુધી ઈશ્વરની કલ્પના છે ત્યાં જૈન ધર્મ અવતારવાદમાં માનતા નથી. જૈન ધર્મમાં પ્રત્યેક માનવ મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે અને જો માણસ સત્કાર્ય કરે તો તે શુદ્ધ સ્વરૂપે ઉત્તરોત્તર ઉન્નયન કરીને મોક્ષ એટલે કે મુક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. બીજા શબ્દમાં કહીએ તો જૈન ધર્મ માનવને ભગવાન બનાવવાની પ્રક્રિયાનું નામ છે. જૈન ધર્મમાં તીર્થંકારોની માન્યતા છે. પ્રારંભમાં 'જૈન' શબ્દ વિશે આપણે છણાવટ કરી છે. જેઓ 'જિન' છે અને જેઓએ સમસ્ત પ્રકારના કર્મોનો ક્ષય કર્યો છે. જેઓના ગર્ભાદિક પંચકલ્યાણકો થાય છે, અને જેઓ સંપૂર્ણ સત્યને જોઈ શકવાની કેવળ જ્ઞાનરૂપી દ્રષ્ટિ પ્રાપ્ત કરે છે. અને તે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા પછી જેઓ આ વિશ્વના પ્રાણી માત્રને ઉપદેશ આપવા માટે ભ્રમણ કરે છે. જ્યાં પશુ-પક્ષીઓ, દેવ, નારકી, મનુષ્ય બધા જ પોતપોતાની ભાષામાં જન્મજાત વેર ભૂલીને આત્મકલ્યાણની વાણી શ્રવણ કરે છે જેને 'સમવશરણ' કહેવાય છે. અથવા જીવતા તીર્થોની સ્થાપના તેઓ કરે છે માટે તીર્થંકર કહેવાય છે. અને અંતમાં અષ્ટકર્મોનો નાશ કરીને તેઓ સિદ્ધ બને છે.

સૃષ્ટિ-રચના:

જૈન ધર્મમાં સૃષ્ટિની રચના વિશે પણ બહુ જ તાર્કિક અને વૈજ્ઞાનિક માન્યતા છે. જૈન ધર્મમાં સૃષ્ટિના સંપૂર્ણ વિનાશની કોઈ કલ્પના નથી અને તેનો રચયિતા કોઈ વ્યક્તિ નથી. સંસાર નિરંતર નિર્મિત થાય છે, ક્ષય થાય છે, ત્યાં ઉત્પાદ-વ્યય અને ધ્રોવ્યનો સિદ્ધાંત છે. કોઈ પણ પદાર્થ સંપૂર્ણ નાશ પામતો નથી. કાલ ક્રમાનુસાર તેના સ્વરૂપમાં પરિવર્તન થઈ શકે, નવા રુપો ઘડાય પરંતુ તેનો સંપૂર્ણ નાશ

* અન્ય ધર્મોમાં પણ અભિષેક પૂજાનું ખૂબ માહાત્મ્ય છે. કાવડ નીચે મૂક્યા વગર સેંકડો કિલોમિટર દૂરથી ગંગાનું પાણી કાવડમાં લાવીને દેવધર તીર્થમાં શંકરજીનો અભિષેક કરવાની પ્રથા આજે પણ હિંદુઓમાં જોવા મળે છે.

* આપ પણ સર્વે કુટુંબ મિત્ર-મંડળ સહિત શ્રી મહાવીર સ્વામી ભગવાનને ઔપધિઓથી યુક્ત અને મંત્રોથી મંત્રિત એવા પવિત્રજલ યુક્ત મંગલ કુંભોથી અભિષેક કરી આપણા આત્માને શાંતિ, સદ્ગત સમાધિ અને મુક્તિ ના દસ્તાવેજ પર સહી કરી આપીએ.

જૈન ધર્મ:

તેની ફિલસુફી-સિધ્ધાંત અને આધુનિક જીવનમાં તેની જરૂરીઆત

‘જૈન’ શબ્દની વ્યાખ્યા:-

‘જૈન’ શબ્દ તે શ્રમણ સંસ્કૃતિના સંદર્ભમાં અત્યંત આધુનિક શબ્દ ગણાય કારણ કે ‘વૈદિક’ અને ‘શ્રમણ’ શબ્દ અત્યંત પ્રાચીન છે. જ્યારે ‘હિન્દુ’ અને ‘જૈન’ શબ્દ આધુનિક છે. પ્રાચીનકાળમાં વૈદિક અને શ્રમણ સંસ્કૃતિ શબ્દો લગભગ એકજ અર્થમાં વપરાતા. સાધારણરૂપે ‘જૈન’ શબ્દની વ્યાખ્યા કરીએ તો તે કોઈ જાતિ કે કોમ માટે વાપરવા માટેનો શબ્દ નથી. પરંતુ પોતે ધર્મવાચક શબ્દ છે. જૈનની વ્યુત્પત્તિના મૂળમાં ‘જિન’ શબ્દ રહેલો છે. અને ‘જિન’ એ છે કે જે પંચ પરમેષ્ઠી છે. જેણે વિવેક જ્ઞાન-પ્રાપ્ત કરીને રાગાદિક ભાવોથી દૂર રહી ઈદ્રિય સંયમ ધારણ કર્યા છે. જે મહાવૃત્તોનો પાલક છે. અને જે આત્મા ના ઉન્નયન માટે પરોક્ષ રૂપે સંસારમાંથી દુઃખ દૂર કરવા માટે તપશ્ચર્યા કરે છે, આત્મચિંતન કરે છે. અને જે સંસારમાં, ચતુર્ગતિમાં ભટકાવનાર ચંચળ ઈદ્રિયોને જીતી લે છે. જે પંચ પાપો ઉપર વિજય પ્રાપ્ત કરે છે, જે અનેક પ્રકારના પરિસહો સહન કરીને પણ અડગ રહે છે, તેવા ઈદ્રિયવિજેતા ને ‘જિન’ કહેવાય છે. એવા ઉત્તમ ‘જિન’ તે ભગવાન જિનેન્દ્રદેવ અને પંચપરમેષ્ઠી છે. વિશ્વના કલ્યાણ માટે તેમની જે વાણી પ્રવાહિત થઈ છે અને તેમના આદર્શો અને સિધ્ધાંતોને માને છે તે જૈન છે આ રીતે ‘જૈન’ શબ્દ તે સંયમકારી, ત્યાગી, કષાયો ઉપર વિજય મેળવનાર, મૈત્રી, પ્રમાદ, કરુણા, અને મધ્યસ્થ ભાવ ધારણ કરનાર છે તે જૈન છે. ‘અહિંસા’ નો જેણે સર્વાંગ રૂપે અને સર્વાંશરૂપે સ્વીકાર કર્યો છે તે જૈન છે. જે આત્માના કલ્યાણની સાથે સાથે વિશ્વકલ્યાણની ભાવનાથી ઓતપ્રોત છે. જે પોતાના દ્રષ્ટિકોણ સાથે અન્યના દ્રષ્ટિકોણને પણ સમજવાનો પ્રયાસ કરે છે.

જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા:

જૈન ધર્મ તેની ફિલસુફી સિધ્ધાંતોની દ્રષ્ટિએ વિશેષતા ધરાવે છે અને તેનો તાત્વિક સિધ્ધાંત જ તેના વિશિષ્ટ દર્શન તરીકે વેદકાલ જેટલાં જ પ્રાચીન દર્શન સ્વરૂપે સર્વ સ્વીકૃત છે. જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા વિશે જુદેથી સંશોધનાત્મક જુદો જ લેખ લખી શકાય. જે લોકો પૌરાણિક અને ઐતિહાસિક સત્યને જાણે છે તેવા જૈન-અજૈન વિદ્વાનોએ જૈન ધર્મ

થતો નથી. કર્મો અનુસાર સંસારની પણ ઉત્પત્તિ અને ક્ષય થયા કરે છે. આજના વિજ્ઞાને પણ આ વાતનો સ્વીકાર કર્યો છે. પ્રત્યેક વસ્તુને પરિવર્તનશીલ માનવામાં આવી છે. સાધારણરૂપે ગુણ નિત્ય છે, પણ પર્યાય અનિત્ય હોય છે. આ પરિવર્તન એટલું સૂક્ષ્મ છે કે જે આપણે આંખોથી જોઈ શકતા નથી. ઉપર કહેલા ત્રણ ગુણો ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રોવ્ય એજ મુખ્ય લક્ષણ છે. દા.ત. સોનું તે કોઈ પણ ઘરેણાનું રુપ પ્રાપ્ત કરે તેને તોડાવીને બીજું ઘરેણું બનાવવામાં આવે પરંતુ સોનાના મૂળ સ્વરૂપમાં પરિવર્તન થતું નથી, તે મૂળ દ્રવ્ય છે. જૈન દર્શનમાં દ્રવ્ય એજ એવું તત્વ છે કે જે છ પ્રકારનું છે અને પ્રત્યેક પદાર્થ દ્રાવ્યાદિક દ્રષ્ટિથી નિત્ય છે અને પર્યાય દ્રષ્ટિથી અનિત્ય છે. જૈન ધર્મમાં જીવ વગેરે છ દ્રવ્યોની કલ્પના કરવામાં આવી છે. એમાં કાલ, આકાશ વગેરેને પણ દ્રવ્ય માનવામાં આવ્યા છે. પંચકાયિક પદાર્થો એટલે પૃથ્વી, જલ, અગ્નિ, આકાશ અને વાયુ પ્રત્યેકમાં જીવની કલ્પના કરવામાં આવી છે. એ રીતે જૈન ધર્મ સંસારને એક સ્વતંત્ર સત્તા તરીકે સ્વીકારે છે. તેનો કોઈ કર્તા નથી. અહીં સંસાર રચનાના સંદર્ભે પણ જૈન દર્શન પુરુષાર્થને જ મહત્વ આપે છે.

સ્પ્યાદ્વાદ:

જૈન દર્શનની સૌથી વિશિષ્ટતા અને મૌલિકતા છે. અન્ય ભારતીય દર્શનોમાં જ્યાં એકાન્તવાદ અર્થાત 'મારું કથન જ સત્ય છે' તેમ કહ્યું છે ત્યારે જૈન ધર્મમાં એકાન્તવાદને મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે. અર્થાત કોઈ પણ વસ્તુને જુદાં જુદાં દ્રષ્ટિકોણથી જુદી જુદી અપેક્ષાઓથી જોઈને તેનું કથન કરવાની કે જોવાની ક્રિયા તે એકાન્તવાદ માં 'આજ સત્ય છે' ત્યાં એકાન્તવાદમાં 'આ પણ એક સત્ય હોઈ શકે' તેમ કહી અન્ય અપેક્ષિત સત્યને નકારતા નથી. આ કથનને જે રીતે પ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે તે "સ્પ્યાદ્વાદ" છે. સામાન્ય રીતે આપણે પણ જાણીએ છીએ કે પ્રત્યેક વસ્તુમાં અનેક ધર્મ અને ગુણ વિદ્યમાન હોય છે એટલે આ દ્રષ્ટિએ પણ વસ્તુની મૂલવણી વિવિધ ગુણ અને ધર્મોની અપેક્ષાએ થઈ શકે. જૈન ધર્મના આ સિદ્ધાંતે મોટામાં મોટું કાર્ય કે પ્રદાન એ કર્યું કે સ્પ્યાદ્વાદે દરેક દ્રષ્ટિથી જોવાની કળા વિકસિત કરી સંઘર્ષ ને દૂર કર્યા. અને બીજાઓની ભાવનાઓને સમજવાની દીર્ઘદ્રષ્ટિ આપી જેથી વૈરભાવ ઘટયા, વાણીમાંથી કટુતા દૂર થઈ અને આ રીતે હિંસાથી બચ્યા. 'સ્પ્યાત' 'અસ્તિ' નું પ્રતિક છે. અર્થાત જ્યારે અપેક્ષાથી એક વસ્તુનો સ્વીકાર કરીએ છીએ ત્યારે અન્ય ગુણધર્મોને નકારતા નથી. એમ કહી શકાય કે 'સ્પ્યાત' શબ્દ એવી અંજનશલાકા છે કે જે દ્રષ્ટિને વિકૃત નથી થવા દેતી. તેને નિર્મળ અને પૂર્ણદર્શી બનાવે છે. આ દ્રષ્ટિથી મનના સંશય દૂર થાય છે. મનના સંકલ્પવિકલ્પ દૂર થાય છે. માટે જ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી કહે છે, "કરોડો જ્ઞાનીઓની એક જ વિકલ્પ હોય છે જ્યારે એક અજ્ઞાનીને કરોડો વિકલ્પ હોય છે" આ એકાન્ત અને સ્પ્યાદ્વાદથી શ્રી મહાવીર ભગવાને સંપૂર્ણ દર્શનને સમજવાની અને વસ્તુના સંપૂર્ણ અસ્તિત્વને જાણવાની દ્રષ્ટિ આપી. સ્પ્યાદ્વાદનો વ્યવહારિક પક્ષ વ્યક્તિઓ વચ્ચે પ્રેમ, મૈત્રી અને સમભાવ ને વિકસિત કરે છે. ચિત્તને રાગદ્વેષથી મુક્ત બનાવે

છે. વર્તમાન યુગમાં મહાન વૈજ્ઞાનિક આઈન્સ્ટાઈનના સાક્ષેપવાદની દ્રષ્ટિમાં આ સ્યાદ્વાદના મૂળ પડેલાં છે.

કર્મવાદ:

કર્મવાદ જૈન ધર્મનું એક વિશિષ્ટ દર્શન છે. અહીં કર્મનો અર્થ ભાગ્ય નથી, પરંતુ કાર્યોની ક્રિયા-પ્રક્રિયા સાથે સંબંધ છે. હિન્દુધર્મ અને જૈન ધર્મ બન્નેનાં કર્મવાદ ઉપર ઘણું લખાયું છે. પૂર્વાર્ધમાં બન્નેમાં લગભગ સામ્ય છે. એટલે કે દરેક માણસ કાર્ય કરે છે. પરંતુ ઉત્તરાર્ધમાં ભિન્નતા છે. હિન્દુ ધર્મમાં જ્યાં એમ માનવામાં આવે છે કે કર્મ માણસ કરે છે જ્યારે તેનું પરિણામ ઈશ્વરની કૃપાથી થાય છે. અર્થાત ફળ આપનાર ભગવાન છે. અને ત્યાં ભગવાન એક વિશિષ્ટ વ્યક્તિની કલ્પના રૂપે છે જ્યારે જૈન દર્શનમાં કર્મ પણ મનુષ્ય કરે છે અને તેના પરિણામનો ભોક્તા પણ તે સ્વયં છે, કારણ કે જૈન દર્શનમાં કોઈ ભગવાન વિશિષ્ટની કલ્પના નથી. દરેક આત્મા સ્વતંત્ર છે. તે પોતાના કર્તા અને ભોક્તા છે. માટે જે કર્મ જે કરશે કે દુઃખદ ધાર્મિક પરિભાષામાં 'પાપમય' કે 'પુણ્યમય' પરિણામ તેને ભોગવવા પડશે. જૈન દર્શનમાં કર્મ એક પ્રકૃતિ છે. જેનું નિરંતર આગમન થાય છે. એનું બંધ થાય છે. અને એની "નિર્જરા" પણ થાય છે. નવા નવા કર્મો નિરંતર આવ્યાજ કરે છે. તે તેના પરિણામોની દ્રષ્ટિએ શુભ કે અશુભ હોય છે. આ કર્મોનું આગમન જૈનદર્શનની ભાષામાં 'આસ્ત્રવ' કહેવાય. શુભ કે અશુભ મનુષ્યની ભાવનાઓને કારણે, થતી ક્રિયા-પ્રક્રિયા કર્મોના આશ્રવના કારણ છે. અને ભાવનાની મલીનતાના પરિમાણમાં તે બંધાય છે. જ્યારે દુષ્ટ મનોવૃત્તિ હિંસાભાવથી કરવામાં આવેલ કર્મો આત્મપ્રદેશ સાથે ગાઢ રીતે ચોંટી જાય છે. આ રીતે શુભ અને અશુભ કર્મો બંધાય તેને 'બંધ' કહે છે. જાગૃત આત્માને જ્યારે ભાન થાય છે ત્યારે તે નવા અશુભ કર્મોને આવવા દેતો નથી અને સંચિત કર્મોનો ક્ષય કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે જેને "સંવર" કહેવાય છે. અને પોતે જ આ કર્મોનો ક્ષય કરવા માટે વિવિધ અંતર અને બાહ્ય તપસ્યા કરીને તેમને દૂર કરે છે તે "નિર્જરા" કહેવાય. આ રીતે કર્મોની નિર્જરા કરીને તે આવાગમનથી મુક્ત એવા "મોક્ષ"ના સુખને પ્રાપ્ત કરે છે. જૈન દર્શનમાં શુભ કર્મોને પણ બંધન માન્યા છે જો અશુભ કર્મને લોઢાની બેડી માનવામાં આવે તો શુભ કર્મને સોનાની બેડી માનવામાં આવી છે. વ્યવહારથી નિશ્ચયના પ્રદેશમાં અથવા સંસારથી આત્માના પ્રદેશમાં સ્થિત આ જીવ શુભ-અશુભ બંધનોથી મુક્ત બને છે અને માટે જ મોક્ષ પહેલા શુભ અને અશુભ સર્વ કર્મોથી સ્વયં મુક્ત બને છે. સુખદુઃખ, આયુ, ઉત્તમકુલ, વિદ્યા, ધર્મભાવના કે જે કંઈ માણસ ભોગવે છે તે સર્વ તેણે કરેલા કર્મોને કારણે છે. જૈન ધર્મમાં આઠ કર્મો માન્ય છે. જે વિશ્વના સમસ્ત પ્રાણીઓને જે તે દશામાં ભોગવવા જ પડે છે. માટે જ નરકગતિના દુઃખો, પશુગતિની વેદનાથી બચવું હોય તો ઉત્તમ કર્મ કરવાં જોઈએ અને અનંત સુખ પ્રાપ્ત કરવું હોય તો સર્વ કર્મ ખપાવી મોક્ષગામી બનવાની કોશિશ કરવી જોઈએ.

પદ્ધત્ય એટલે છ દ્રવ્યોની કલ્પના અને તેની વાસ્તવિકતા જૈન

દર્શનની વિશિષ્ટ દેન છે. પંચાસ્તિકાય જીવોનું જ્ઞાન સર્વ પ્રથમ “જૈન” દર્શને આપ્યું છે. વનસ્પતિ, અગ્નિ, વાયુ, ધરતી સર્વમાં એકેન્દ્રિય જીવ છે. તે સિધ્ધ કરનાર “જૈન” દર્શન છે. જીવ અને અજીવ બે મુખ્ય દ્રવ્ય જુદા પાડીને અજીવમાં પુદ્ગલ, ધર્મ, અધર્મ, આકાશ અને કાલની જે વ્યાખ્યા અને વિશાળતા જૈન દર્શને આપી છે તે અદ્ભૂત છે. આણુ સ્કન્ધની કલ્પના, ગતિ કરવામાં અને રોકવામાં સહાય, ધર્મ અને અધર્મની ચર્ચા, આકાશના લોક અને અલોક વિભાજન, તેનો વિસ્તાર તેમાં સમાહિત પદાર્થો અને કાલના ઓછામાં ઓછા વિભાજનને પ્રસ્તુત કરી વિશ્વને અનેરું જ્ઞાન આપ્યું છે. વૈજ્ઞાનિક જગદિશચંદ્ર બોઝ જેવાએ પણ એકેન્દ્રિય જીવની જૈન ધર્મની કલ્પનાને પ્રયોગાત્મિક રીતે સિધ્ધ કરી છે. ઘણાં લોકો તો હવે એમ માનવા માંડ્યા છે કે જૈન ધર્મની આણુની કલ્પનાથી જ બોમ્બ બનાવવાની પ્રેરણા પ્રાપ્ત થઈ હતી.

પંચમહાવ્રત:

જૈન ધર્મના પંચમહાવ્રતો અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ છે. તેમાં અહિંસા તો જૈન ધર્મનો પાયો છે. વિશ્વના સર્વ ધર્મોએ અહિંસાનો સ્વીકાર તો કર્યો છે, પરંતુ જે દ્રઢતા અને સૂક્ષ્મતાથી જૈન ધર્મે સ્વીકાર કર્યો છે - તે તેનો પાયો જ બની ગયો છે. જૈન ધર્મમાં કોઈના પ્રત્યે ખરાબ વિચાર કરવા પણ હિંસા છે કટુવચન બોલીને બીજાના દિલને દુઃખાવવું તે પણ હિંસા છે અને કોઈને ભયભીત બનાવવું, ધમકી આપવી, માનસિક ત્રાસ, ક્રોધ કરવો તે સર્વ હિંસાના જ અંગો છે. એટલે કે દ્રવ્ય અને ભાવ બન્ને પ્રકારની હિંસાને ત્યાજ્ય ગણી છે. ‘જીવો અને જીવવા દો’ નો મૂળ મંત્ર ભગવાને આપ્યો છે. એવી જ રીતે સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય માનવમાત્રના જીવની ઉત્તમતા અને પરસ્પર વિશ્વાસનાં સૂત્રો છે. અપરિગ્રહવાદ તે અહિંસા જેટલું જ મહત્વનું વ્રત છે. ભગવાન મહાવીર એના સૌથી વધુ સમર્થક હતા. આ અપરિગ્રહવાદ તેમના સમતાવાદના નામે પ્રસિધ્ધ થયો. માણસ માણસનું શોષણ ન કરે, સંગ્રહ-કાળા બજાર ન વધે, કોઈ ભૂખ્યું ન રહે માટે જેની પાસે છે તે જરૂરિયાતવાળાને આપે. અનાવશ્યક સંગ્રહ ન થાય એવી શુભભાવના આ વ્રતમાં રહેલી છે. વર્ગસંઘર્ષ ટાળીને સમાજમાં શ્રદ્ધા અને પ્રેમના વિકાસ માટે આ અપરિગ્રહવાદ સૌથી મહત્વપૂર્ણ છે માટે જ બાર વ્રતોમાં જે પરમાણુવ્રત છે, તે માણસને સંયમી બનાવે છે, લોભ-લાલચથી રોકે છે, સમતાવાન બનાવી પદાર્થો પ્રત્યેની મમતાથી રોકે છે. જીવન સાદુ, ભોગોથી દૂર બની માણસ સંતોષી બને છે.

આધુનિક જીવનમાં જૈન સિધ્ધાંતોની ઉપયોગિતા:

જૈન ફિલસૂફી માત્ર શાસ્ત્રોમાં વર્ણન કરવા માટે કે પંડિતોની ચર્ચા માટે કે પુણ્યનું ભાથું બાંધવા માટે નથી. તે હમેશાં સમાજને માર્ગદર્શક, બુરાઈઓથી બચાવનાર, પરસ્પર મૈત્રી અને વ્યક્તિ તથા સમાજના ઉન્નયન માટે ઉપયોગી રહ્યાં છે. વર્તમાનયુગમાં તેની વિશેષ જરૂરિયાત ઉભી થઈ છે. જો તેના સ્વાદ્વાદને વિશ્વ અપનાવે તો શાંતિ કોઈ અઘરુંકાર્ય રહે નહિ કારણ કે પ્રત્યેક વૈમનસ્ય યુધ્ધના કારણમાં અહમ્

હોય છે. મારો જ કકકો સાચો અથવા હું તે જ સત્ય છે એના સ્થાને જો આપણી ભાવનાની સાથે આપણે બીજાની કદર કરીએ, બીજાના દ્રષ્ટિકોણને સમજીએ તો વિચારોની આપલે થઈ શકે અને પરસ્પરના દ્રષ્ટિકોણને સમજવાથી મતભેદ દૂર થાય અને સંઘર્ષ ટાળી શકાય. એવી જ રીતે અહિંસાનો સ્વીકાર એટલે સર્વ યુધ્ધોનો તિરસ્કાર. એકાન્તવાદના મદમાં ડૂબેલો આ માનવી ભયંકર યુધ્ધને સર્જે છે. બીજુ તેની લાલચુ વૃત્તિ, સંગ્રહવૃત્તિ, રાજ્ય વધારાની ઘેલછા તેને અસંતોષકારી બનાવે છે અને તે શોષક બને છે. સંપૂર્ણ વિશ્વ ઉપર રાજ્ય કરવાની ઘેલછાને અપરિગ્રહવાદથી જ નાથી શકાય. લાલચ, લોભ અને ભોગથી બચવા માટે અહિંસા અને અપરિગ્રહનો જ માર્ગ સ્વીકારવો પડશે. અન્યથા વિશ્વ પોતાના જ નિર્મિત સુંદર સંસારને પોતે જ નષ્ટ કરી નાખશે. અહિંસાના આ પ્રચાર માટે સૌથી પહેલાં હિંસાત્મક વૃત્તિ બદલવી પડશે અને તેને માટે હિંસાત્મક માંસાહારનો ત્યાગ કરવો પડશે. તેને માટે આત્મસંસોધી બનવું પડશે. શસ્ત્રોની ભાષા ત્યાગીને શાસ્ત્રોની ભાષા સમજવી પડશે. જો માનવમાત્રને સુખી કરવાની ભાવના હશે તો તવંગર લોકોએ પોતાના અઢળક ધનનો ઉપયોગ વિલાસમાં નહિ પરંતુ ગરીબ, ભૂખ્યા, અશિક્ષિત અને ઉપેક્ષિત લોકો માટે કરવો પડશે. અન્યથા 'રૂસ' અને 'ચીન'ની લોહિયાળ ક્રાંતિ આપણાં બારણાં પણ ખખડાવી રહી છે. ભગવાન મહાવીરના સમતાવાદના પ્રચારની આજે જરૂર છે. હિંસાત્મક વૃત્તિમાં પરિવર્તન લાવવું પડશે. ભોગવિલાસ અને રાજલિપ્સા પર સંયમની લગામ લગાવવી પડશે. વૈચારિક વિશાળતા પ્રેમમય ભાષામાં વ્યક્ત કરવાની કળા શીખવી પડશે. આજે યુધ્ધના અપ્રગટ જવાળામુખી પર બેઠેલા આ વિશ્વને દમનની નહિ પણ અહિંસા, સત્ય, સ્યાદ્રાદ, મૈત્રી, દયા અને ક્ષમા ના શીતળ જળની જરૂર છે.

જયજીનેન્દ્ર

JAIN SAMAYIK GROUP OF COLUMBIA SC

**105 HILLPINE RD. # N.1
COLUMBIA SC 29210
TELE 803-749-6751**

EXECUTIVES 1997-1998

**SURENDRA JAIN
PRESIDENT**

**HARESH MEHTA
VICE PRESIDENT**

**JITENDRA MEHTA
GEN. SECRETARY**

**MANOJ BATAVIA
TREASURER**

**RAJENDRA BAVISHI
MEMBER**

**ARUN JAIN
MEMBER**

**NITIN SHAH
MEMBER**

1. Anil & Anju Batavia	803-750-0632
2. Arun & Shipra Jain	803-798-5136
3. Atul & Preeti Garg	803-750-1720
4. Dinesh & Jyotsna Bavishi	803-772-7719
5. Hareh & Hemlata Mehta	803-749-6751
6. Jitendra & Jyoti Mehta	803-951-2222
7. Manoj & Saguna Batavia	803-749-0423
8. Nitin & Shila Shah	803-865-0443
9. Raju & Kiran Bavishi	803-732-3392
10. Sanjay & Ashmita Shah	803-736-4898
11. Shirish & Anubha Pancholi	803-783-2830
12. Surendra & Vasundhra Jain	803-736-7543
13. Suresh & Anila Shah	910-997-2627
14. Vinay & Rekha Shah	803-736-9064
15. Vinay & Sanmati Deshmani	803-783-8445

**MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV
COLUMBIA, SOUTH CAROLINA**

**CONGRATULATIONS TO ALL
ON THIS AUSPICIOUS OCCASION**

With Best Compliments

FROM:

JAYA INC.

TEXACO - BERT'S FOOD SHOPPE

2496 Charleston Hwy

Bharat & Poornima Patel

Rajendra & Kiran Bavishi

Manoj & Saguna Batavia

MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV

COLUMBIA, SOUTH CAROLINA

**CONGRATULATIONS TO ALL
ON THIS AUSPICIOUS OCCASION**

SEVEN SERIOUS SINS :

1. COMMERCE	WITHOUT	HUMANITY
2. KNOWLEDGE	WITHOUT	CHARACTER
3. LIFE	WITHOUT	LOVE
4. PLEASURE	WITHOUT	CONSCIENCE
5. POLITICS	WITHOUT	PRINCIPLE
6. WEALTH	WITHOUT	WORK
7. WORSHIP	WITHOUT	SACRIFICE

WITH BEST WISHES FROM:

COASTAL MART

**1609, LEESBURG ROAD
COLUMBIA, SC 29209
(803) 789 8828**

**MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV
COLUMBIA, SOUTH CAROLINA**

**CONGRATULATIONS TO ALL
ON THIS AUSPICIOUS OCCASION**

***With Best Compliments
FROM:***

**"Mama said
there would be days like these."**

No appointment necessary.

13 convenient locations including...

6168 St. Andrews Rd., Columbia, SC

Open Mon.-Fri. 8am-10pm, Sat. & Sun. 10am-8pm • (803) 772-5030

53101-48

**MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV
COLUMBIA, SOUTH CAROLINA**

**CONGRATULATIONS TO ALL
ON THIS AUSPICIOUS OCCASION**

***With Best Compliments
FROM:***

For All Your Travel Needs

**FORTSON
TRAVEL**

P.O. Box 5838
2101 Laurens Road
Greenville, SC 29607

(800) 237-2939

(864) 233-2576

Fax (864) 235-5124

BINDU MEHTA

Independent Consultant

Home (864) 244-7621

MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV

COLUMBIA, SOUTH CAROLINA

with best compliments from:

DAYS INN

Winnsboro, SC

On this auspicious occasion

MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV

COLUMBIA, SOUTH CAROLINA

with best compliments from:

ECONO LODGE

Piney Grove Road,

Columbia, SC

On this auspicious occasion

**MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV
COLUMBIA, SOUTH CAROLINA**

**CONGRATULATIONS TO ALL
ON THIS AUSPICIOUS OCCASION**

***With Best Compliments
FROM:***

**COMPLIMENTS TO : HINDU TEMPLE OF SC
FROM**

IMPERIAL INVESTMENTS GROUP

7001 Peachtree Industrial Blvd. Suite 405 Atlanta, GA 30092

Ph. (770) 300-0656 Fax (770) 300-0169

Holiday Inns

Atlanta, GA
Albany, GA
Monroe, NC
Greenville, SC
Spartanburg, SC

Comfort Inns

Atlanta, GA
Gaffney, SC
Greenville, SC
Newberry, SC

Hampton Inns

Conyers, GA
Gaffney, SC
Orangeburg, SC
Smyrna, GA

Ramada Inn

Macon, GA

Days Inns

Milledgeville, GA
Monroe, GA

**Suren & Leena Shah
Naren & Kusum Shah
Nitin & Pravina Shah
Prem & Chandra Shah**

**Harshad & Ranjan Desai
Kanti & Deborah Shah
Ashwin & Anupama Shah
Suresh & Varsha Shah**

**MAHAVIRA SWAMI PRATISHTHA MAHOTSAV
COLUMBIA, SOUTH CAROLINA**

**CONGRATULATIONS TO ALL
ON THIS AUSPICIOUS OCCASION**

**" I forgive all the beings.
May all the beings forgive me.
My amity is with all the beings
and enmity with none. "**

LORD MAHAVIRA

WITH BEST WISHES FROM:

**NEW YORK LIFE,
SATYA SHAW INSURANCE,
MUTUAL FUND,
ANNUTIES**

1 - 800 - 634 - 1742